

Pleje- og Aktivitetscenteret Ippiarsuk
Attartu 103-107
3905 Nuussuaq

25. oktober 2023

All. nr./brevnr.:
2023-900-0004-16
Sull./sagsbeh.: MS/MH

Inspektion af Pleje- og Aktivitetscenteret Ippiarsuk

1. Indledning

Den 8. og 9. juni 2023 gennemførte et inspektionshold fra Ombudsmanden for Inatsisartut en varslet inspektion af Pleje- og Aktivitetscenteret Ippiarsuk (herefter Ippiarsuk) i Nuuk. Inspektionen blev gennemført som led i ombudsmandsinstitutionens generelle virksomhed og således ikke på baggrund af en konkret klage.

Jeg henviser til rapportens bilag med oplysning om retsgrundlaget for inspektionen.

Inspektionsholdet bestod af specialkonsulent Maliina L. Hansen, specialkonsulent Monica Schnügger og cheftolk Jørgen Hansen fra ombudsmandsembedet.

Fagchef for ældreområdet, Karen Lund Mølgaard, fra Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq (herefter kommunen) overværede en del af inspektionen.

Det er ikke alle emner, der blev drøftet under inspektionen, der er medtaget i denne rapport.

Ippiarsuk og forvaltningen i kommunen har haft lejlighed til at fremkomme med bemærkninger til en foreløbig udgave af denne rapport. Ved e-mail af

21. august 2023 modtog jeg bemærkninger fra kommunen. Bemærkningerne er, i fornødent omfang, indarbejdet i rapporten.

2. Forberedelse og gennemførelse af inspektionen

Ippiarsuk blev den 4. maj 2023 varslet telefonisk om den kommende inspektion og modtog ved brev af 11. maj 2023 yderligere oplysninger om inspektionen. Samtidig anmodede jeg Ippiarsuk om at orientere samtlige medarbejdere, beboere og pårørende om den kommende inspektion og muligheden for at tale med inspektionsholdet.

Forvaltningen i kommunen blev ved brev af 11. maj 2023 orienteret om den kommende inspektion. Jeg tilbød samtidig, at forvaltningen kunne deltage som observatør i en nærmere aftalt del af inspektionen, og anmodede om at blive orienteret, hvis forvaltningen ønskede dette. Fagchef for ældreområdet Karen Lund Mølgaard deltog på den baggrund i en del af inspektionen.

Forud for inspektionen modtog jeg forskelligt skriftligt materiale fra Ippiarsuk om institutionen og beboerne.

Under inspektionen talte inspektionsholdet med ledelsen for Ippiarsuk, som var repræsenteret ved den konstituerede leder og den konstituerede souschef. Derudover talte inspektionsholdet enkelt- eller gruppevist med 11 medarbejdere, 4 beboere og 13 pårørende.

Inspektionsholdet besøgte endvidere Ippiarsuks lokaler.

3. Generelt om Ippiarsuk

Ippiarsuk er en kommunal ældreinstitution under Kommuneqarfik Sermersooq i Nuuk.

Ippiarsuk består af afdelingerne Kammiut, Arriitsut og Tikitaq. Kammiut og Arriitsut er almindelige afdelinger, mens Tikitaq er en afdeling for demente beboere.

I tilknytning til Ippiarsuk er et aktivitetscenter og en Afdeling for Yngre med Handicap, Pakkutaq.

Inspektionen den 8. og 9. juni 2023 var alene rettet mod afdelingerne Kammiut, Arriitsut og Tikitaq. Disse tre afdelinger vil fremadrettet blive omtalt som Ippiarsuk.

Ippiarsuk havde på tidspunktet for inspektionen 31 beboere.

4. Ombudsmandens overordnede vurdering

Jeg har fået et overordnet positivt indtryk af Ippiarsuk som en institution, hvor ledelsen viser stort engagement.

Det er mit indtryk, at ledelsen og medarbejderne ønsker at give beboerne den bedst mulige pleje og omsorg, samt at der er fokus på i videst muligt omfang at undgå at anvende magt overfor beboerne.

En række forhold giver mig anledning til bemærkninger. Disse gennemgås nedenfor under pkt. 5-9.

5. Magtanvendelsesloven

5.1. Udlevering af- og kendskab til magtanvendelsesloven

5.1.1. Oplysninger fra inspektionen

Under inspektionen oplyste ledelsen overfor inspektionsholdet, at ledelsen ikke var opmærksom på, at der den 1. januar 2023 er trådt en ny magtanvendelseslov, inatsisartutlov nr. 8 af 20. juni 2022 om magtanvendelse inden for det sociale område (herefter magtanvendelsesloven), i kraft.

Ledelsen oplyste ligeledes, at ingen medarbejdere har fået udleveret en kopi af magtanvendelsesloven, og at medarbejderne ikke får instruktion om indholdet af magtanvendelsesloven. Dette blev ligeledes bekræftet af flere af de medarbejdere, som inspektionsholdet talte med.

Flere af de medarbejdere, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de ikke kendte nok til magtanvendelseslovens regler, og efterspurgte mere information eller undervisning. Nogle af medarbejderne oplyste, at de havde modtaget undervisning om magtanvendelse af kommunens demenskoordinator.

Alle medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, oplyste, at de vidste, at de ikke må bruge magt, ligesom ledelsen oplyste, at de kontinuerligt mindede medarbejderne om, at de ikke må bruge magt overfor beboerne.

Ledelsen oplyste endelig, at ledelsen er ved at gennemgå og revidere de informationer, der indgår som en del af introduktionen til nye medarbejdere. Ledelsen oplyste i den forbindelse, at de vil være opmærksomme på, at udlevering af magtanvendelsesloven og instruktion i dens indhold skal indgå i denne introduktion.

5.1.2. Retsgrundlag

Det fremgår af magtanvendelseslovens § 2, stk. 1, at medarbejdere på ældreinstitutioner skal modtage en kopi af magtanvendelsesloven. Det fremgår ligeledes af denne bestemmelse, at medarbejdere skriftligt skal kvittere for at have modtaget en kopi af magtanvendelsesloven og instruktion om indholdet i loven.

Følgende fremgår af § 2 i magtanvendelsesloven:

” § 2. Enhver medarbejder i alle døgninstitutioner, beskyttede boenheder, døgntilbud og ældreinstitutioner omfattet af denne Inatsisartutlov skal modtage en kopi af denne Inatsisartutlov og instruktion i dens indhold. Medarbejderen skal kvittere skriftligt for modtagelsen samt for instruktion i indholdet.

Stk. 2. Ansvar for udlevering af kopi af denne Inatsisartutlov og instruktion i dens indhold påhviler lederen eller dennes stedfortræder.”

Følgende fremgår af bemærkningerne til bestemmelsen:

” Stk. 1

Det er en grundlæggende nødvendighed, at personer, der arbejder på døgninstitutioner, døgntilbud, beskyttede boenheder og ældreinstitutioner er oplært, i hvilke regler, der gælder vedrørende magtanvendelse.

Gennemgang og håndtering af reglerne om magtanvendelse skal derfor indgå i introduktionen af alle nye medarbejdere. Dette uanset ansættelsens varighed. Dermed skal der også sørges for instruktion ved tidsbegrænsede eller forventet korte ansættelser.

Medarbejderen skal kvittere for modtagelse af regelsæt samt en obligatorisk gennemgang af reglerne om magtanvendelse inden for det område, den ansatte skal beskæftige sig med.

Det er formålet med bestemmelsen, at ansatte inden for anvendelsesområderne opnår en forståelse for de regler, der anvendes på døgninstitutioner, døgntilbud og ældreinstitutioner.

Det er således ikke nok, at medarbejderen kun får udleveret en kopi af inatsisartutloven. Medarbejderen skal også have en instruktion i anvendelsen af reglerne, så medarbejderen forstår, hvordan reglerne skal anvendes på det enkelte bosted. Ved kvittering skriver medarbejderen under på at have modtaget og forstået reglerne.

Til stk. 2

Ansvaret for instruktion af reglerne for det relevante område påhviler lederen eller dennes stedfortræder. Der er intet til hinder for at lederen uddelegerer instruktionen til øvrige ansatte.

Det er i sidste ende lederens eller dennes stedfortræders ansvar, at medarbejderen har fået udleveret inatsisartutloven, og at medarbejderen har fået en tilstrækkelig instruktion i dens indhold og anvendelse.”

5.1.3. Vurdering

Det er min vurdering, at ledelsen ikke har haft kendskab til pligten til at udlevere en kopi af magtanvendelsesloven til medarbejdere.

Det er ligeledes min vurdering, at ledelsen ikke har haft kendskab til pligten til at give medarbejdere instrukser i indholdet af magtanvendelsesloven og anvendelsen heraf.

Det er endelig min vurdering, at medarbejderne ikke har et kendskab til reglerne i magtanvendelsesloven, selvom medarbejderne er bevidste om, at de skal undgå at anvende magt.

Jeg har forståelse for, at der på en ældreinstitution kan opstå situationer, hvor det er nødvendigt at bruge magt for at kunne give en beboer den nødvendige pleje og omsorg.

Det er dog afgørende i den henseende, at medarbejderne kun gør brug af lovlige former for magtanvendelse overfor beboerne, og at denne magtanvendelse sker under iagttagelse af beboernes retssikkerhed.

Dette forudsætter efter min vurdering et indgående kendskab til magtanvendelseslovens regler.

Jeg har i øvrigt noteret mig ledelsens tilkendegivelser om at lade udlevering, instruktion mv. indgå i introduktionen af alle nye medarbejdere.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at Ippiarsuk efter inspektionen har iværksat tiltag, som skal sørge for, at alle medarbejdere får udleveret en kopi af magtanvendelsesloven samt modtager instruktion herom. Medarbejderne skal endvidere skriftligt kvittere for modtagelse og instruktion.

Jeg finder det uheldigt, at Ippiarsuk ikke har været opmærksom på, at der den 1. januar 2023 trådte en ny magtanvendelseslov i kraft.

Jeg finder det i fortsættelse heraf kritisabelt, at ledelsen ikke har sikret, at magtanvendelsesloven udleveres til ansatte, samt at ansatte ikke modtager instrukser i magtanvendelseslovens indhold og anvendelse.

Jeg tager kommunens bemærkninger til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

5.2. Indberetning af magtanvendelse

5.2.1. Oplysninger fra inspektionen

Forud for inspektionen modtog jeg forskelligt skriftligt materiale fra Ippiarsuk om ældreinstitutionen og beboerne.

Jeg modtog blandt andet et skema, hvoraf det fremgik, at der var indberettet ét tilfælde af magtanvendelse i 2021 samt ét tilfælde af magtanvendelse i 2023. Jeg modtog ligeledes en kopi af de udfyldte indberetningsskemaer for disse tilfælde af magtanvendelse.

Ledelsen oplyste under inspektionen, at anvendelse af magt ikke er en udbredt praksis på Ippiarsuk, og at ledelsen ofte minder medarbejderne om, at de ikke må anvende magt.

Ledelsen oplyste ligeledes, at der aktuelt ikke var nogle forhåndsgodkendelser til anvendelse af magt.

De fleste medarbejdere, som inspektionsholdet talte med, gav udtryk for, at de ikke kendte til eller havde været en del af konkrete situationer, hvor der var blevet anvendt magt.

Flere medarbejdere på afdelingen Tikitaq oplyste dog, at de nogle gange måtte anvende magt i form af fastholdelse af beboere i forbindelse med bleskift. Medarbejderne fortalte, at de vidste, at de i disse tilfælde har pligt til at indberette forholdet, og at de i sådanne situationer forelagde sagen for en leder.

5.2.2. Retsgrundlag

Enhver form for magtanvendelse skal registreres og indberettes af ældreinstitutionen til kommunalbestyrelsen i opholdskommunen, hjemkommunen og Naalakkersuisut, jf. magtanvendelseslovens § 48, stk. 1. Til registrering og indberetning benyttes særlige indberetningsskemaer, som Naalakkersuisut har udarbejdet, jf. § 48, stk. 2.

Hvor der ikke foreligger en forhåndsgodkendt bemyndigelse til magtanvendelse, skal registreringen foretages straks og senest dagen efter, at foranstaltningen har fundet sted. Dette følger af magtanvendelseslovens § 49, stk. 1, nr. 1.

Registrerede foranstaltninger om brug af magtanvendelse, hvor der ikke foreligger en forhåndsgodkendt bemyndigelse til magtanvendelse, skal indberettes straks og senest inden for 3 dage efter indgrebet har fundet sted til kommunalbestyrelsen i opholdskommunen, hjemkommunen og Naalakkersuisut. Dette følger af magtanvendelseslovens § 49, stk. 2.

Registrering skal foretages straks og senest dagen efter, at indgrebet har fundet sted, hvis der er tale om magtanvendelse i forbindelse med fastholdelse, hygiejnesituationer, anvendelse af stofseler, anvendelse af personlige alarmsystemer og pejlesystemer, anvendelse af særlige døråbnere og tilbageholdelse i boligen. Det følger af magtanvendelseslovens § 50, stk. 1. Registrerede foranstaltninger efter denne bestemmelse skal indberettes månedligt til opholdskommunen, hjemkommunen og Naalakkersuisut. Det følger af magtanvendelseslovens § 50, stk. 2.

5.2.3. Henstilling

Det er min vurdering, at medarbejderne på Ippiarsuk ikke har tilstrækkeligt kendskab til magtanvendelseslovens regler om pligt til registrering og indberetning af de forskellige former for magtanvendelse.

Jeg har som nævnt ovenfor forståelse for, at der på en ældreinstitution kan opstå situationer, hvor det er nødvendigt at bruge magt for at kunne give en beboer den nødvendige pleje og omsorg.

Jeg bemærker, at ledelsen og medarbejderne har oplyst, at anvendelse af magt ikke er en udbredt praksis på Ippiarsuk, og at medarbejderne ofte bliver mindet om, at de ikke må anvende magt overfor beboerne. Det er ligeledes mit umiddelbare indtryk, at der på Ippiarsuk ikke anvendes magt i udbredt omfang.

Jeg må dog ud fra det oplyste lægge til grund, at der tidligere har været, og at der stadig forekommer, konkrete episoder med magtanvendelse, som efterfølgende ikke er blevet eller bliver indberettet i overensstemmelse med magtanvendelseslovens regler herom.

Jeg finder det kritisabelt, at Ippiarsuk ikke har indberettet alle episoder med magtanvendelse, der har været foretaget over for beboere på Ippiarsuk.

Jeg henstiller, at Ippiarsuk sikrer, at episoder med magtanvendelse fremover registreres og indberettes i overensstemmelse med magtanvendelseslovens regler herom.

5.3. Dørlåsning

5.3.1. Oplysninger fra inspektionen

Ledelsen oplyste under inspektionen overfor inspektionsholdet, at der var en beboer på afdelingen Tikitaq, som var meget dørsøgende. Beboeren gik ofte ud og gik ture, hvorefter personalet måtte følge efter beboeren eller hente beboeren tilbage til afdelingen.

Ledelsen oplyste videre, at der nu var opsat låse på døren til afdelingen, for at beskytte den dørsøgende beboer. Låsene var sat op omkring to måneder før inspektionen.

Under besigtigelsen af afdelingen noterede inspektionsholdet sig, at der på den eneste dør til afdelingen Tikitaq var opsat to skudrigler henholdsvis nederst og øverst på døren, samt en sikkerhedskædelås. Døren til afdelingen var under inspektionen åben.

Flere medarbejdere oplyste, at låsene blev opsat på foranledning af en medarbejder i kommunens forvaltning, som pålagde medarbejderne at have døren aflåst hele tiden. Dette var ifølge medarbejderne på grund af henvendelser fra borgere i byen, som havde set beboeren gå rundt udenfor uden overtøj.

Medarbejderne oplyste ligeledes, at den omtalte beboer blev meget aggressiv og urolig, når døren var låst, og at beboeren havde givet udtryk for, at beboeren følte, at pågældende "var i fængsel". Medarbejderne havde på den baggrund haft døren åben i nogle dage, hvilket syntes at give beboeren mere ro og tryghed.

Inspektionsholdet fremførte under det afsluttende møde med ledelsen magtanvendelseslovens regler om anvendelse af særlige døråbnere. Herefter tilkendegav ledelsen, at Ippiarsuk ville fjerne låsene.

Kommunen har efter inspektionen oplyst til mig, at en medarbejder i kommunens forvaltning har vejledt personalet på demensafdelingen til at opsætte låse på døren til demensafdelingen.

5.3.2. Retsgrundlag

§ 42 i magtanvendelsesloven fastsætter følgende:

"§ 42. Kommunalbestyrelsen i hjemkommunen kan træffe afgørelse om, at lederen af en boform eller dennes stedfortræder, kan anvende særlige døråbnere ved yderdøre for en eller flere personer i en afgrænset periode, hvis:

- 1) der er nærliggende risiko for, at en eller flere personer ved at forlade boformen udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade,
- 2) forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko, og
- 3) Inatsisartutlovens øvrige muligheder forgæves har været anvendt.

Stk. 2. Særlige døråbnere efter stk. 1 omfatter dobbelte dørgreb, dobbelttryk for døråbning og lignende. **Foranstaltningen må ikke have karakter af en egentlig aflåsningmekanisme, men må alene virke forsinkende i forhold til den pågældendes frie færden, så personalets opmærksomhed henledes på, at den pågældende går ud.**

Stk. 3. Hvis foranstaltningen efter stk. 1 iværksættes, skal der af hensyn til beboernes frie færden opsættes en døralarm, som sikrer, at beboere, der ikke selv kan betjene den særlige døråbner, får den nødvendige hjælp hertil. Beboere der er omfattet af foranstaltningen efter stk. 1, vil således alene kunne tilbageholdes, hvis bestemmelsen i § 43 samtidig finder anvendelse." (min fremhævning)

5.3.3. Vurdering

Det er min vurdering, at de to skudrigler og sikkerhedskædelås på døren til afdelingen Tikitaq på Ippiarsuk har karakter af en egentlig aflåsningmekanisme. Magtanvendelsesloven indeholder ikke hjemmel til at opsætte aflåsningmekanismer ved yderdøre. Det er min vurdering, at døren ind til afdelingen har karakter af en yderdør, da det er den eneste dør ind og ud af afdelingen.

Det er ligeledes min vurdering, at låsene ikke er opsat med det formål at virke forsinkende i forhold til beboerens færden, men har til formål at holde beboeren inde på afdelingen.

Jeg har noteret mig ledelsens tilkendegivelse om at ville fjerne låsene.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at låsene på døren til afdelingen Tikitaq blev fjernet umiddelbart efter inspektionen.

Jeg finder det dog yderst kritisabelt, at kommunen har opsat låse på døren til afdelingen, uden at have hjemmel hertil i magtanvendelsesloven.

Jeg tager kommunens bemærkninger til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

5.4. Besøgsrestriktioner

5.4.1. Oplysninger fra inspektionen

Ledelsen oplyste overfor inspektionsholdet, at Ippiarsuk ikke generelt opstiller begrænsninger for beboernes mulighed for at få besøg.

Ledelsen beskrev dog en situation, hvor en konkret pårørende til en beboer har fået besked på, at den pårørende gerne måtte besøge beboeren, men at den pårørende ikke måtte sidde og drikke øl med beboeren. Ledelsen oplyste, at den konkrete pårørende havde for vane med at komme, når beboeren havde fået udbetalt alderspension, hvorefter den pårørende købte øl for beboerens penge og sad og drak med beboeren bagefter.

Under besigtigelsen bemærkede inspektionsholdet et opslag på døren til én af afdelingerne, hvori der blandt andet stod, at personer, der havde indtaget alkohol, ikke måtte komme på afdelingen.

Til det afsluttende møde med ledelsen spurgte inspektionsholdet til opslaget. Ledelsen oplyste, at opslaget bliver håndhævet i det omfang, der er behov for det.

5.4.2. Retsgrundlag

Det fremgår af magtanvendelseslovens § 44, at beboere på ældreinstitutioner selv må bestemme, hvem de vil have besøg af.

I visse situationer er der dog mulighed for at begrænse konkrete besøgendes adgang til fællesboligarealer.

Følgende fremgår af magtanvendelseslovens § 45:

”§ 45. Kommunalbestyrelsen i opholdskommunen kan for visse besøgende træffe afgørelse om begrænsning af adgangen til fællesboligarealer i de boformer, der er nævnt i § 44, hvis:

- 1) den besøgende udøver vold eller truer med vold over for andre beboere eller personalet eller i øvrigt udviser en adfærd, der er til fare for de øvrige beboere eller personalet,
- 2) den besøgende, uden at der er tale om fysisk vold, generer eller udøver chikane over for andre beboere eller personalet, eller
- 3) den besøgendes adfærd er stærkt generende eller skaber generel utryghed for de andre beboere eller personalet.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal ved afgørelse efter stk. 1 sikre den besøgendes adgang i den del af boligen, som beboeren alene har råderet over.”

Det fremgår af bemærkningerne til magtanvendelseslovens § 45, at en afgørelse truffet af kommunalbestyrelsen om at begrænse en besøgendes adgang til fællesboligarealer ikke er til hinder for, at den konkrete besøgende fortsat kan aflægge besøg i den del af boligen, som beboeren alene har råderet over. Det betyder, at der må findes en praktisk løsning, hvis der kun er adgang til den del af

boligen, som beboeren alene råder over via fællesboligarealerne. Det påhviler personalet at finde en praktisk løsning.

I situationer, som af hensyn til det øjeblikkelige behov ikke kan afvente, at sagen behandles af kommunalbestyrelsen, er der mulighed for, at institutionen træffer en foreløbig afgørelse om besøgsbegrænsninger. En foreløbig afgørelse skal dog snarest muligt efter iværksættelsen af afgørelsen forelægges til godkendelse i kommunalbestyrelsen. Dette fremgår af magtanvendelseslovens § 47.

5.4.3. Vurdering

Det er min forståelse, at Ippiarsuk ikke generelt begrænser beboernes mulighed for besøg, men at der kan forekomme konkrete situationer, hvor personalet ser sig nødsaget til at afvise konkrete personer grundet personens adfærd.

Jeg er ikke ud fra de foreliggende oplysninger i stand til at vurdere, i hvilket omfang Ippiarsuk begrænser besøgendes adgang i konkrete situationer, der rækker videre end magtanvendelseslovens muligheder.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at opslaget på døren er blevet revideret, så det stemmer overens med ordensreglerne for Ippiarsuk.

Jeg tager kommunens oplysning til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

6. Beskyttelse mod passiv rygning

6.1. Oplysninger fra inspektionen

I min inspektionsrapport fra 2017 konstaterede mit daværende inspektionshold en tydelig lugt af tobaksrøg på Ippiarsuk. Jeg henstillede derfor, at Ippiarsuk i overensstemmelse med den gældende lovgivning tog yderligere skridt til at beskytte personalet og beboerne mod passiv rygning.

Under inspektionen den 8. og 9. juni 2023 bemærkede inspektionsholdet i forbindelse med besigtigelsen af Ippiarsuks lokaler fortsat en kraftig lugt af tobaksrøg.

Ledelsen oplyste overfor inspektionsholdet, at Ippiarsuk ikke har iværksat tiltag, der er egnet til at beskytte mod passiv rygning, siden jeg i 2017 henstillede, at Ippiarsuk tog skridt til at beskytte personalet og beboerne mod passiv rygning.

Ledelsen oplyste i den forbindelse, at mange beboere ryger på deres værelse, hvilket skaber lugtgener for personalet, pårørende og beboere. Ledelsen oplyste, at beboerne bliver bedt om at lukke døren ind til deres værelse og lufte ud, når de ryger.

I alle afdelingerne stod en til to luftrensere. Det er min forståelse, at Ippiarsuk ikke har anskaffet yderligere luftrensere siden min inspektion i 2017. Ledelsen oplyste, at Ippiarsuk har søgt kommunen om midler til anskaffelse af en ny luftrenser, men har fået afslag.

En beboer oplyste overfor inspektionsholdet, at han var meget generet af, at tobaksrøg fra andre beboeres værelser trænger ind på hans værelse. Beboeren gav udtryk for, at han følte sig plaget af lugtgenerne i en sådan udstrækning, at han ønskede at flytte til et andet værelse.

Herudover gav tre medarbejdere udtryk for, at de følte sig generet af tobaksrøgen.

6.2. Retsgrundlag

Jeg bemærker, at følgende bl.a. fremgår af inatsisartutlov nr. 15 af 26. maj 2010 om forbud mod rygning (herefter rygeloven):

“§ 5. [...]

Stk. 2. Institutionen skal tage effektive skridt til beskyttelse af personale og øvrige beboere på institutionen mod passiv rygning. Institutionen kan pålægge beboerne ikke at ryge, når personale opholder sig i et værelse eller en bolig, der tjener som privat hjem på institutionen.”

I forarbejderne til rygeloven er der under de specielle bemærkninger til § 5 bl.a. anført følgende:

”Hvorledes effektiv sikring tilvejebringes beror på en konkret vurdering. Det er åbenbart, at det værelse eller den private bolig, hvor der ryges, skal kunne aflukkes i forhold til institutionens øvrige indendørs områder. Herudover kan institutionen påbyde udluftning af de enkelte værelser efter rygning. Er der behov for yderligere sikring til beskyttelse af personale og øvrige beboere, kan der etableres lokal, mekanisk ventilering i fornødent omfang. [...]”

6.3. Vurdering

Jeg har noteret mig, at Ippiarsuk forsøger at forebygge passiv rygning ved at opfordre beboere, som ryger på værelset, til at lukke døren og lufte ud, og ved at opstille luftrensere.

På baggrund af inspektionsholdets egne iagttagelser samt medarbejdernes og beboernes udtalelser vurderer jeg dog, at forebyggelsestiltagene mod passiv rygning ikke er tilstrækkeligt effektive.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at der efter inspektionen er iværksat tiltag for at beskytte mod passiv rygning, blandt andet ved indkøb af nye luftrensere til Ippiarsuk.

Jeg finder det kritisabelt, at Ippiarsuk fra 2017 til 2023 ikke har iværksat skridt til at beskytte personalet og beboerne mod passiv rygning.

Jeg tager kommunens oplysninger til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

7. Samarbejde med kommunen

I forbindelse med inspektionen fremhævede ledelsen flere forhold vedrørende Ippiarsuks samarbejde med kommunen, der skaber udfordringer for den daglige drift.

7.1. Medarbejderoversigt

Ledelsen oplyste overfor inspektionsholdet, at Ippiarsuk har anmodet kommunen om en oversigt over, hvor mange medarbejdere, der er fastansatte, deltidsansatte, vikarer, osv.

Det er min forståelse, at kommunen oplyste overfor Ippiarsuk, at der ikke fandtes en sådan oversigt, samt at en sådan liste ikke kunne udarbejdes.

Ledelsen på Ippiarsuk er derfor i gang med at udarbejde deres egen oversigt over ansættelsesforholdene.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at ledelsen på Ippiarsuk har gennemgået alle ansættelser i plejecenteret. Der er på den baggrund udarbejdet en oversigt, der angiver ansættelsesforholdene.

7.2. Rengøringsartikler

Ledelsen oplyste, at det er kommunen, der beslutter hvilke rengøringsartikler, der må indkøbes og benyttes på Ippiarsuk.

Ledelsen oplyste i den forbindelse, at de rengøringsartikler, som kommunen har anskaffet, ofte indeholder parfume eller andre allergifremkaldende stoffer. Ledelsen nævnte særligt én medarbejder, der på grund af disse rengøringsartikler led af kronisk bihulebetændelse.

Det er min forståelse at Ippiarsuk har været i kontakt med kommunen om problemstillingen, men at udfordringen fortsat eksisterer.

Ledelsen gav i den forbindelse udtryk for, at de ikke blev inddraget i kommunens udarbejdelse af visitationer.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at der er anskaffet produkter uden parfume, og at problemstillingen betragtes som løst.

7.3. Maden

Ledelsen oplyste overfor inspektionsholdet, at kommunen har udliciteret indkøb af mad, hvorfor Ippiarsuk ikke har mulighed for at foretaget indkøb hos andre end en bestemt virksomhed. Samarbejdsaftalen med virksomheden betyder bl.a., at Ippiarsuk ikke har mulighed for at købe grønlandske produkter.

Inspektionsholdet talte med flere beboere og pårørende, der gav udtryk for, at de er utilfredse med maden, samt at der bliver serveret mad, der er uegnet for ældre. En pårørende gav udtryk for, at hendes mor ikke får nok mad.

I hver afdeling er der et lille køkken, som frit kan benyttes af beboere og pårørende. En medarbejder gav udtryk for, at det køkken, der er i afdelingen, er uhygiejnisk.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at der er igangsat en indsats for at forbedre maden, der serveres for beboerne. Kommunen har endvidere oplyst, at det er ledelsens intention, at der foretages en høring blandt beboerne om, hvad de ønsker at spise mere af for at variere kosten.

7.4. Varme

Ledelsen oplyste overfor inspektionsholdet, at der er nogle radiatorer, hvor Ippiarsuk selv kan indstille temperaturen, mens andre radiatorer styres centralt. En medarbejder i ledelsen oplyste, at det har taget otte måneder at finde frem til, at nogle af radiatorerne styres centralt.

Det er min forståelse, at de centralt styrede radiatorer administreres af en virksomhed i Danmark, hvorfor virksomheden i Danmark skal kontaktes, hvis temperaturen skal justeres.

Ledelsen gengav en episode, hvor en beboer havde ligget på sit værelse, mens temperaturen på de centralt styrede radiatorer var sat til 35 grader. Det var inspektionsholdets forståelse, at denne beboer ikke havde mobiliteten til selv at forlade værelset.

Ledelsen oplyste endvidere, at temperaturen på vandet styres centralt fra Danmark. Ledelsen oplyste, at de under den sidste COVID-19 nedlukning ikke havde varmt vand i to måneder.

Det er inspektionsholdets forståelse, at Ippiarsuk har været i kontakt med kommunen vedrørende muligheden for selv at indstille temperaturen på radiatorer og vand, men at kommunen ikke har kunnet være behjælpelig.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at der er etableret kontakt med kontrollerne, og at der er igangsat en proces for at løse problemet.

7.5. Vurdering

Jeg finder ledelsens beskrivelse af samarbejdet med forvaltningen i kommunen vedrørende overstående punkter bekymrende.

Jeg finder det især bekymrende, at nogle af beboerne ikke har mulighed for at justere temperaturen i deres værelse, samt at Ippiarsuk i perioder ikke har varmt vand.

Jeg tager kommunens bemærkninger til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

8. Personalemæssige udfordringer

8.1. Oplysninger fra inspektionen

I min inspektionsrapport fra 2017 gav den daværende ledelse, medarbejdere, pårørende, samt beboere udtryk for, at Ippiarsuk havde store personalemæssige udfordringer. Der var på daværende tidspunkt flere ubesatte stillinger, et højt sygefravær og stor udskiftning af det ufaglærte personale. Jeg anbefalede på den baggrund at Ippiarsuk – eventuelt i samarbejde med forvaltningen i kommunen – overvejede at iværksætte yderligere tiltag for at forbedre personalesituationen.

Forud for min nuværende inspektion af Ippiarsuk anmodede jeg institutionen om at beskrive de væsentligste problematiske hændelser, som Ippiarsuk har oplevet inden for det seneste år.

Ippiarsuk fremhævede i en notits til mig, at der er et højt sygefravær blandt personalet. Ippiarsuk oplyste ligeledes, at der aktuelt er flere sygemeldte medarbejdere. Ippiarsuk oplyste endvidere, at en af deres hovedudfordringer består i at rekruttere medarbejdere og fagpersonale.

Ippiarsuk har siden august 2022 ikke haft en fast leder ansat. Ledelsen oplyste dog overfor inspektionsholdet, at en ny leder var ansat pr. 1. juli 2023.

Det var ledelsens vurdering, at de personalemæssige udfordringer ikke påvirkede plejen af beboerne på Ippiarsuk. Ledelsen henviste under samtalen med inspektionsholdet til, at de benytter vikarordninger og inddrager rengørings- og køkkenpersonalet i plejen.

En medarbejder i ledelsen gav udtryk for, at fastholdelse af arbejdskraft er en udfordring, der bl.a. bunder i, at ansatte ikke længere modtager tillæg for særligt krævende opgaver efter gældende overenskomster.

En medarbejder i afdelingen Tikitaq gav udtryk for, at der mangler personale. Det var denne medarbejders vurdering, at normeringen på afdelingen var for lav i forhold til beboernes "plejetyngde".

En anden medarbejder oplyste overfor inspektionsholdet, at pågældende ved udeblivelser fra det øvrige personale nogle gange arbejder 16 timers vagter.

En beboer oplyste overfor inspektionsholdet, at det var hendes vurdering, at personalet ikke havde tid nok til hende, og at der er mangel på personale.

Flere pårørende oplyste overfor inspektionsholdet, at der er for få ansatte på Ippiarsuk, samt at problemet er særligt tydeligt om aftenen og ved lønudbetaling. Flere pårørende oplyste ligeledes, at der er meget stor udskiftning i personalet, hvilket påvirker kvaliteten af plejen negativt.

En pårørende oplyste, at hendes mor ikke bliver hjulpet fra sit værelse til opholdsstuen, når der om aftenen er for få medarbejdere, hvorfor hendes mor ofte sidder alene på sit værelse. En anden pårørende oplyste ligeledes, at hendes mor oplever, at der ikke kommer personale ind på værelset for at se, om hun har behov for hjælp. Den pårørende beskrev en episode, hvor moderen var faldet uden at personalet havde opdaget dette, hvorfor moderen lå på gulvet i lang tid, før der kom en medarbejder.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at kommunen opslår alle ubesatte stillinger, men at det er en udfordring at besætte stillinger, hvor der ikke anvises en personalebolig.

Kommunen har endvidere oplyst, at der er indgået en aftale med kommunens HR-afdeling om undervisning af ledelsen i sanktioner.

Kommunen har endelig oplyst, at ledelsen på Ippiarsuk har udarbejdet fælles mål om forbedring af arbejdsmiljøet, samt at der er igangsat en arbejdspladsvurdering.

8.2. Vurdering

Jeg finder ledelsens, medarbejdernes, beboerens og de pårørendes oplysninger om manglen på fagligt personale og det periodevise fravær af personale bekymrende.

Jeg bemærker, at det er en problematik, som jeg ofte oplever på mine inspektioner i de forskellige ældreinstitutioner.

Jeg tager kommunens bemærkninger til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

9. Aktiviteter på Ippiarsuk

9.1. Oplysninger fra inspektionen

Ledelsen oplyste overfor inspektionsholdet, at der bliver arrangeret mange aktiviteter i aktivitetscenteret, hvor både udefrakommende og beboerne på Ippiarsuk har mulighed for at deltage. Ledelsen oplyste dog samtidigt, at de ansatte ikke altid har tid til at arrangere aktiviteter på afdelingerne med de beboere, der ikke kan komme ned i aktivitetscenteret.

Ledelsen oplyste, at afdelingen Tikitaq lige har købt materiale til aktiviteter på afdelingen, idet de demente beboere ikke deltager i aktivitetscenterets tilbud. Ledelsen gav udtryk for, at de andre afdelinger er blevet informeret om, at de ligeledes kan købe materiale til aktiviteter på afdelingen.

En medarbejder i ledelsen gav udtryk for, at beboerne ikke deltager i de aktiviteter, der foregår i aktivitetscenteret.

En beboer gav udtryk for, at der ikke er nogle aktiviteter at deltage i. Det var inspektionsholdets indtryk, at beboeren ikke havde kendskab til de aktiviteter, der foregik i aktivitetscenteret.

Flere beboere og deres pårørende gav udtryk for, at beboerne savner at komme ud i byen, men at dette igennem en længere periode ikke har været muligt, idet Ippiarsuks bus er gået i stykker.

En pårørende oplyste overfor inspektionsholdet, at der ikke bliver arrangeret aktiviteter på afdelingen, men at alle aktiviteter foregår i aktivitetscenteret.

På baggrund af en foreløbig udgave af denne rapport har kommunen oplyst, at der afholdes en række aktiviteter for beboerne på Ippiarsuk, eksempelvis fællesspisning med aktivitetsbrugere og beboere samt personale, fællessang, dansemik, grill dage, mv.

Derudover har kommunen oplyst, at der er indgået en aftale med Katuaq om, at Ippiarsuks beboere og aktivitetsbrugere kan komme på biograftur.

Endvidere har kommunen oplyst, at der er indkøbt aktivitetsmateriale til afdelingerne i Ippiarsuk, så der kan afholdes aktiviteter på afdelingen.

Endelig har kommunen oplyst, at der arbejdes på, at aktiviteten kan være åben efter aftensmad, så beboere kan benytte sig af tilbuddet om aftenen.

9.2. Vurdering

Det var inspektionsholdets indtryk, at der generelt ikke blev arrangeret aktiviteter for beboerne på Ippiarsuk på afdelingerne, samt at meget få beboere deltog i de aktiviteter, der foregik i aktivitetscenteret.

Jeg tager kommunens bemærkninger til efterretning og foretager mig herefter ikke yderligere i relation til dette punkt.

10. Opfølgning

Jeg anmoder Ippiarsuk om at gøre medarbejderne, beboerne og de pårørende bekendt med denne rapport.

Jeg anmoder Ippiarsuk om at oplyse, hvad det, som jeg har anført under punkt 5.2.3 giver anledning til.

Jeg anmoder om, at Ippiarsuk sender oplysningerne gennem forvaltningen i kommunen, så forvaltningen får lejlighed til at kommentere på det, som Ippiarsuk anfører.

Jeg har sendt en kopi af denne rapport til orientering til forvaltningen i kommunen.

Denne rapport vil blive medtaget i min årsberetning for 2023 og offentliggjort på min hjemmeside, www.ombudsmand.gl.

BILAG

Retsgrundlaget for inspektionen

Retsgrundlaget for ombudsmandens virksomhed fremgår af inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter ombudsmandsloven).

Ombudsmanden vælges af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 1, stk. 1, men er i udførelsen af sit hverv uafhængig af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 6, stk. 1. Ombudsmandens virksomhed omfatter bl.a. alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 1. pkt.

Ombudsmanden har til opgave at undersøge, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udførelsen af deres opgaver, jf. ombudsmandslovens § 19, stk. 1. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger og i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 20.

Efter ombudsmandslovens § 16, 1. pkt., kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmandens virksomhed. I forbindelse med sådan en undersøgelse kan ombudsmanden – ud over hvad der følger af ombudsmandslovens §§ 19 og 20 – bedømme forhold vedrørende en institutions indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for institutionens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. ombudsmandslovens § 16, 2. pkt.